

Wersja zanonimizowana

C-339/23 - 1

Sprawa C-339/23

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

30 maja 2023 r.

Oznaczenie sądu krajowego:

Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Polska)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

28 kwietnia 2023 r.

Strona powodowa:

Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz
Inwestycyjny Zamknięty

Strona pozwana:

LC

[OMISSIS]

POSTANOWIENIE

Dnia 28 kwietnia 2023 roku

Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny

[OMISSIS]

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2023 roku w Siemianowicach Śląskich

[OMISSIS]

sprawy powództwa Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w Warszawie

przeciwko LC

o zapłatę

w przedmiocie skierowania pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w trybie art. 267 TFUE

POSTANAWIA

I. Zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu z następującym pytaniem prawnym:

- 1) Czy art. 8 dyrektywy 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. [OMISSIS] w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy rozumieć w ten sposób, że wyrażony w nim obowiązek ciążyący na kredytodawcy dotyczący zbadania zdolności kredytowej konsumenta (kredytobiorcy) jest równoważny z innymi obowiązkami określonymi we wspomnianej wyżej dyr. (zwłaszcza z obowiązkami informacyjnymi określonymi w art. 10 i nast.), w taki sposób że sankcje, do których odsyła art. 23 dyr., nie mogą być odmienne, tzn. nie mogą przewidywać różnych konsekwencji prawnych w zw. z naruszeniem każdego z tych obowiązków z osobna.
- 2) Zawiesić postępowanie w sprawie [OMISSIS]

UZASADNIENIE

I. **Przepisy prawa krajowego:**

1 Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz. U. 2014.121 t.j. ze zm.)

- art. 58 kc:

§ 1. Czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednio przepisy ustawy.

§ 2. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

- art. 481.

§ 1. Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

§ 2. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5.5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy.

§ 2¹. Maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (odsetki maksymalne za opóźnienie).

§ 2². Jeżeli wysokość odsetek za opóźnienie przekracza wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie, należą się odsetki maksymalne za opóźnienie.

§ 2³. Postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych za opóźnienie, także w przypadku dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy.

§ 2⁴. Minister Sprawiedliwości ogłasza, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie. [...]

2 Kodeks postępowania cywilnego z dnia [17 listopada] 1964 r. (Dz. U.2021.1805 t.j.)

- art. 505⁴ § 1. Zmiana powództwa jest niedopuszczalna. Przepisów art. 75-85 oraz art. 194-196 i art. 198 nie stosuje się.

Ustawa o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (Dz.U.2016.1528, t.j. ze zm.)

- art. 9.

ust. 1. Kredytodawca przed zawarciem umowy o kredyt konsumencki jest zobowiązany do dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta. Umowa o kredyt konsumencki powinna być zawarta w formie pisemnej, chyba że odrębne przepisy przewidują inną szczególną formę.

ust. 2. Ocena zdolności kredytowej dokonywana jest na podstawie informacji uzyskanych od konsumenta lub na podstawie informacji pozyskanych z odpowiednich baz danych lub zbiorów danych kredytodawcy.

ust. 3. Konsument jest zobowiązany do przedstawienia, na żądanie kredytodawcy, dokumentów i informacji niezbędnych do dokonania oceny zdolności kredytowej.

ust. 4. Jeżeli kredytodawcą jest bank, albo inna instytucja ustawowo upoważniona do udzielania kredytów ocena zdolności kredytowej dokonywana jest zgodnie z art. 70 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe oraz innymi regulacjami obowiązującymi te podmioty, z uwzględnieniem ust. 1-3.

- **art. 30.** 1. Umowa o kredyt konsumencki, z zastrzeżeniem art. 31-33, powinna określać:

[...] 2) rodzaj kredytu; [...]; 4) całkowitą kwotę kredytu; 5) terminy i sposób wypłaty kredytu; 6) stopę oprocentowania kredytu, [...]; 7) rzeczywistą roczną stopę oprocentowania oraz całkowitą kwotę do zapłaty przez konsumenta ustaloną w dniu zawarcia umowy o kredyt konsumencki wraz z podaniem wszystkich założeń przyjętych do jej obliczenia; 8) zasady i terminy spłaty kredytu, [...]; 9) zestawienie zawierające terminy i zasady płatności odsetek oraz wszelkich innych kosztów kredytu, w przypadku gdy kredytodawca lub pośrednik kredytowy udziela karencji w spłacie kredytu; informację o innych kosztach, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt konsumencki, w szczególności o opłatach, w tym opłatach za prowadzenie jednego lub kilku rachunków, na których są zapisywane zarówno transakcje płatności, jak i wypłaty, łącznie z opłatami za korzystanie ze środków płatniczych zarówno dla transakcji płatności, jak i dla wypłat, prowizjach, marżach oraz kosztach usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz warunki, na jakich koszty te mogą ulec zmianie; 10a) numer rachunku płatniczego do spłaty kredytu, jeżeli umowa przewiduje samodzielnią spłatę rat kredytu przez konsumenta; 11) roczną stopę oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, warunki jej zmiany oraz ewentualne inne opłaty z tytułu zaległości w spłacie kredytu; [...] 14) sposób zabezpieczenia i ubezpieczenia spłaty kredytu, jeżeli umowa je przewiduje; 15) termin, sposób i skutki odstąpienia konsumenta od umowy, obowiązek zwrotu przez konsumenta udostępnionego przez kredytodawcę kredytu oraz odsetek zgodnie z rozdziałem 5, a także kwotę odsetek należnych w stosunku dziennym; 16) prawo konsumenta do spłaty kredytu przed terminem oraz procedurę spłaty kredytu przed terminem; 17) informację o prawie kredytodawcy do otrzymania prowizji za spłatę kredytu przed terminem i o sposobie jej ustalania, o ile takie prawo zastrzeżono w umowie;

- **art. 31.** 1. Umowa o kredyt wiązany lub w formie odroczonej płatności, oprócz danych określonych w art. 30, powinna zawierać również: 1) opis towaru lub usługi; 2) cenę nabycia towaru lub usługi. 2. Przepisy dotyczące umowy o kredyt wiązany stosuje się odpowiednio do umowy o kredyt konsumencki przeznaczony na nabycie określonego prawa.

- **art. 32.** Umowa o kredyt konsumencki w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym podlegający spłacie na żądanie lub w terminie do trzech miesięcy powinna zawierać co najmniej: 1) dane określone w art. 30 ust. 1 pkt 1-3, 5, 6 i

15; 2) limit kredytu; 3) całkowity koszt kredytu; 4) informację o możliwości żądania w dowolnym momencie spłaty pełnej kwoty kredytu przez konsumenta; 5) informację o opłatach stosowanych od chwili zawarcia umowy oraz warunkach ich zmiany.

- **art. 33.** Umowa o kredyt konsumencki przewidująca odroczenie płatności lub zmianę sposobu spłaty w przypadku gdy konsument jest w zwłóce w związku ze spłatą zadłużenia wynikającego z umowy o kredyt, powinna zawierać co najmniej: 1) dane określone w art. 30 ust. 1 pkt 1-8, 11, 16 i 17; 2) opis towaru lub usługi; 3) cenę nabycia towaru lub usługi.

- **art. 45.**

ust. 1. W przypadku naruszenia przez kredytodawcę art. 29 ust. 1. art. 30 ust. 1 pkt 1-8, 10, 11, 14-17, art. 31-33, art. 33a i art. 36a-36c konsument, po złożeniu kredytodawcy pisemnego oświadczenia, zwraca kredyt bez odsetek i innych kosztów kredytu należnych kredytodawcy w terminie i w sposób ustalony w umowie.

ust. 2. Jeżeli kredytodawca w umowie nie określił zasad i terminów spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w równych ratach, płatnych co miesiąc, od dnia zawarcia umowy.

ust. 3. Jeżeli umowa o kredyt konsumencki nie przewiduje terminu spłaty kredytu, konsument zwraca kredyt w terminie:

1) pięciu lat - w przypadku kredytu konsumenckiego do wysokości 80 000 zł:

2) dziesięciu lat - w przypadku kredytu konsumenckiego powyżej 80 000 zł.

ust. 4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, konsument ponosi koszty ustanowienia zabezpieczenia kredytu przewidziane w umowie.

[ust.] 5. Uprawnienie, o którym mowa w ust. 1, wygasa po upływie roku od dnia wykonania umowy.

3. Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r.

- **art. 70.**

ust. 1. Bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy. Przez zdolność kredytową rozumie się zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w terminach określonych w umowie. Kredytobiorca jest obowiązany przedłożyć na żądanie banku dokumenty i informacje niezbędne do dokonania oceny tej zdolności.

ust. 2. Osobie fizycznej, [...], które nie mają zdolności kredytowej, bank może udzielić kredytu pod warunkiem: 1) ustanowienia szczególnego sposobu zabezpieczenia spłaty kredytu; [....] 3. Kredytobiorca jest obowiązany umożliwić

podejmowanie przez bank czynności związanych z oceną sytuacji finansowej i gospodarczej oraz kontrolę wykorzystania i spłaty kredytu.

- **art. 78a.** Przepisy ustawy stosuje się do umów kredytu i pożyczki pieniężnej, zawieranych przez bank zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie.

II. Prawo Unii Europejskiej:

3 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102EWG (Dz. U. UE [L 133] z dnia 22 maja 2008 r. ze zm.)

- **art. 8.**

ust. 1. Państwa członkowskie zapewniają przeprowadzanie przez kredytodawcę przed zawarciem umowy o kredyt oceny zdolności kredytowej konsumenta na podstawie wystarczających informacji przekazanych mu, w stosownych przypadkach, przez konsumenta oraz, w razie konieczności, na podstawie informacji uzyskanych z odpowiedniej bazy danych. Państwa członkowskie, których ustawodawstwo wymaga od kredytodawców dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta na podstawie informacji z danej bazy danych, mogą zachować ten wymóg.

ust. 2. Państwa członkowskie zapewniają w przypadku uzgodnienia przez strony zmiany całkowitej kwoty kredytu po zawarciu umowy o kredyt uaktualnianie przez kredytodawcę będących w jego posiadaniu informacji finansowych dotyczących konsumenta i przeprowadzanie oceny zdolności kredytowej konsumenta przed znaczącą podwyżką całkowitej kwoty kredytu.

- **art. 23** Państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z niniejszą dyrektywą i podejmują wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia stosowania tych sankcji. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające.

II. Ustalenia faktyczne i okoliczności sprawy:

4 Powód [kredytodawca], w którego miejsce w toku postępowania wstąpił Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w Warszawie, działając[y] przez pełn. r. pr. wniósł do tut. Sądu pozew skierowany przeciwko pozwanej LC, domagając się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej kwoty 41 177,24 zł (ok. 8761 euro) wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie, na podstawie niespłaconego przez pozwaną LC kredytu konsumenckiego - pożyczki bankowej.

Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie uwzględnił w całości powództwo, wydając nakaz zapłaty.

- 5 Od nakazu tego pozwana wniosła sprzeciw, w którym domagała się wstrzymania egzekucji, względnie rozłożenia na raty należność[ci] objęt[ej] nakazem zapłaty.
- 6 Przed tut. Sądem pozwana, na rozprawie w dniu 16 czerwca 2020 r. sprecyzowała zarzuty, podnosząc brak dokonania przez kredytodawcę oceny jej zdolności kredytowej na moment zawierania umowy, nadto podniosła inne zarzuty dotyczące oceny postanowień umowy pod kątem ich abuzywności. Powód częściowo cofnął powództwo, w zakresie kwot spłaconych przez pozwaną w toku niniejszego postępowania.

Stan faktyczny

- 7 Pozwana LC (konsumentka) zawarła z Nest Bank S.A w Warszawie w dniu 28 września 2017 r. umowę kredytu konsolidacyjnego [OMISSIS] na kwotę 49 148,06 zł (10 457 euro)¹.
- 8 Pozwana zawarła umowę kredytową z zamiarem przekazania pieniędzy z pożyczki dla znajomej².
- 9 Na podstawie umowy kredytu pozwana zobowiązała się do zwrotu pożyczonej sumy w 60 miesięcznych równych ratach do dnia 3 października 2022 r. Zobowiązała się również do zapłaty tzw. prowizji za udzielenie pożyczki w wysokości 7323,06 złotych (ok. 1558 euro), jak też do zwrotu 8365 zł (1779 euro) odsetek umownych za korzystanie z kapitału w wysokości 9,9 % (według zmiennej stopy oprocentowania) w stosunku rocznym.
- 10 Z udostępnionej pozwanej kwoty kredytu część tj. 2336 zł przeznaczono na spłatę innego kredytu. Pozostała kwota gotówki w wysokości 29 113,16 złotych (ok. 6194 euro) przeznaczona była na cele konsumpcyjne.
- 11 W umowie kredytu między stronami wyjaśniono że: „Całkowita kwota kredytu” obejmuje sumę 33 460 zł; „Całkowity koszt pożyczki” obejmuje kwotę 29 113,16 zł; „Całkowita kwoty do zapłaty” wynosi kwotę 62 573,16 zł. Miesięczna rata do zapłaty przez pozwaną wynosiła 1042 zł (ok. 221 euro).
- 12 Pozwana w umowie kredytowej wskazała swój średni miesięczny dochód netto na sumę 1755,62 zł (ok. 373 euro), przy jednoczesnym obciążeniu rat kredytu na 320 zł (ok. 68 euro).
- 13 W umowie kredytowej nie ustanowiono szczególnego sposobu zabezpieczenia spłaty kredytu.

¹ [...] [OMISSIS]

² [OMISSIS]

- 14 Umowa przewidywała sankcję za opóźnienie w spłacie pożyczki w wysokości odsetek maksymalnych w stosunku rocznym (na chwilę wydania orzeczenia wynoszące 24,50 %).
- 15 Pozwana na moment zawarcia umowy kredytu była emerytką z miesięcznym uposażeniem w wysokości 1327,04 zł netto (ok. 282 euro)³. Pozwana była również zatrudniona na 0,5 etatu z miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 608.09 zł (ok.129 euro) netto⁴.
- 16 Pozwana w toku postępowania spłaciła powoda w łącznej wysokości 25 928 zł (ok. 5516 euro)⁵.
- 17 Powód nabył od kredytodawcy wierzytelność wobec pozwanej na podstawie umowy cesji wierzytelności⁶.
- 18 Niniejsza sprawa jest zaledwie przykładem tego rodzaju praktyki obrotu konsumenckiego mającej charakter powszechny, w ramach której pożyczkodawcy - przedsiębiorcy udzielają konsumentom kredyt konsumencki bez właściwej oceny zdolności kredytowej⁷. Opisana wyżej praktyka dotyczy zarówno niewielkich pożyczek, jak również umów konsumenckich o średniej wysokości pożyczek oraz większej sumie udzielonego kredytu.

Zagadnienia dotyczące pytania prejudycjalnego⁸.

- 19 W świetle treści art. 8 ust. 1 dyrektywy 2008/48, a także motywu 28, przed zawarciem umowy kredytu kredytodawca jest zobowiązany do przeprowadzenia oceny zdolności kredytowej konsumenta, także na podstawie wystarczających informacji przekazanych mu przez konsumenta. Jak wynika z orzecznictwa TSUE obowiązek ten ma na celu rozwinięcie poczucia odpowiedzialności u kredytodawców i uniknięcie udzielenia kredytów konsumentom nieposiadającym zdolności kredytowej⁹.

³ [OMISSIS]

⁴ [OMISSIS]

⁵ [OMISSIS]

⁶ [OMISSIS]

⁷ Podobnie w uzasadnieniu pytania prejudycjalnego Sądu Rejonowego w Opocznie (C-303/20, Ultimo).

⁸ Powoływane orzeczenia sądów powszechnych są publikowane na stronie internetowej Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych www.orzeczenia.ms.gov.pl

⁹ Wyrok z dnia 18.12.2014 r., CA Consumer Finance, [C-449/13](#), pkt 43; wyrok z dnia 2.05.2019., Pillar Securitisation, C-694/17, pkt 39; wyrok z dnia 27.03.2014 r., LCL Le Credit Lyonnais, C-565/12, pkt 43;

- 20 Obowiązek oceny zdolności kredytowej konsumenta przed zawarciem umowy kredytowej wpisuje się w szerszy kontekst dyr. 2008/48, mianowicie przyczynia się on do realizacji celów związany[ch] z zapewnieniem konsumentom w Unii wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów oraz ułatwieniem powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich¹⁰.
- 21 Obok wskazanego obowiązku badania zdolności kredytowej konsumenta do realizacji wspomnianych ogólnych celów dyr. przyczyniają się również pozostałe ciężary spoczywające na kredytodawcach, zwłaszcza obowiązki informacyjne określone w art. 5 i 10 dyr. 2008/48¹¹.
- 22 Orzecznictwo Trybunału odniosło się do wagi tych obowiązków. Przede wszystkim Trybunał wskazał, iż obowiązek, w zakresie, w jakim ma on na celu ochronę konsumentów przed ryzykiem nadmiernego zadłużenia i niewypłacalności (ocena zdolności kredytowej kredytobiorcy), ma dla tych konsumentów fundamentalne¹² (zasadnicze¹³) znaczenie.
- 23 Podobnie wypowiedział się Trybunał w kwestii obowiązków informacyjnych wskazując, iż informacje poprzedzające zawarcie umowy i towarzyszące owemu zawarciu, związane z warunkami umownymi i konsekwencjami owego zawarcia, mają dla konsumenta także fundamentalne znaczenie¹⁴.
- 24 Jak wynika z materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie, bank nie wywiązał się z obowiązku dokonania oceny zdolności kredytowej. Co prawda oparł się na oświadczeniu konsumentki, niemniej właściwa ocena informacji podanej przez nią prowadzi do jednoznacznego wniosku, iż wykonanie umowy (spłata kredytu) jest co najmniej wątpliwa. Porównanie miesięcznych łącznych dochodów konsumentki z obciążeniem wynikającym z raty kredytu nie pozwala[OMISSIS] na wyprowadzenie innych wniosków - bardziej pozytywnych. W ocenie Sądu, nie ma żadnych wątpliwości, iż spłata miesięcznej raty, stawia konsumentkę w sytuacji zagrożenia zabezpieczenia jej podstawowych, egzystencjalnych potrzeb, co prowadzi konsumenta jednoznacznie do dokonania trudnego wyboru co do tego, czy spłacić konkretną ratę w danym miesiącu. Nienajlepsza sytuacja finansowa pozwanej, na chwilę zawarcia umowy kredytu,

¹⁰ Opinia Rzeczniczki Generalnej Juliane Kokott w sprawie Cofidis SA, C-616/18, pkt 56; wyrok z dnia 2.05.2019 r., Pillar Securitisation, C-694/17, pkt 38; wyrok z dnia 21.04.2019 r., Radlinger, C-377/14, pkt 61;

¹¹ Wyrok z dnia 21.04.2019 r. Radlinger, C-377/14, pkt 61;

¹² Wyrok z dnia 10.06.2021 r., w sprawie Ultimo Portofolio, C-303/20, pkt 29.

¹³ Wyrok z dnia 5.03.2020 r. w sprawie OPR-Finance s. r. o., C-679/18, pkt 21;

¹⁴ Wyrok z dnia 21.04.2019 r. Radlinger, C-377/14, pkt 64.

nie miała przy tym charakteru incydentalnego, wręcz przeciwnie, były to jej stałe, zwykłe możliwości zarobkowe¹⁵.

- 25 W ocenie Sądu pozwana nie spełniała warunków do zaciągnięcia kredytu, nie posiadając zdolności kredytowej. Spłata kredytu, którego wartość miesięcznej raty przekraczała 60 % jej miesięcznych dochodów, przy jednoczesnym ustaleniu, iż pozostała kwota po spłacie mieściła się na poziomie niedającym gwarancji zapewnienia minimum egzystencjalnego, prowadzi Sąd do takiego właśnie wniosku.
- 26 Zgodnie z treścią art. 23 dyr. 2008/48 państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z niniejszą dyrektywą i podejmują wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia stosowania tych sankcji. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.
- 27 Polski ustawodawca implementując dyr. 2008/48 nie wprowadził odpowiednich sankcji za naruszenie obowiązku zbadania zdolności kredytowej konsumenta chcącego zaciągnąć kredyt konsumencki. Braki te dotyczą zarówno ustawy o kredycie konsumenckim (zwanej dalej „u.k.k.”), jak też ustawy prawo bankowe (zresztą oba akty prawne w zakresie nieuregulowanym mają odrębne zastosowanie - art. 78a pr. bankowe)¹⁶.
- 28 Ustawodawca krajowy przewidział natomiast sankcje tzw. kredytu darmowego (art. 45 u.k.k.) za naruszenie m.in. obowiązków informacyjnych¹⁷. Z tego też względu *prima facie* sankcja ta nie znajdzie wprost zastosowania zarówno na gruncie przepisu art. 9 u.k.k. jak też na podstawie prawa bankowego (art. 78a pr. bankowego). Oczywiście nie znaczy to, iż nie są dopuszczalne inne metody prawniczego rozumowania, prowadzące do objęcia sankcją wskazaną w art. 45 u.k.k.¹⁸. Trzeba jednak stanowczo podkreślić, iż sytuacja taka będzie dopuszczalna wyłącznie w wypadku niemożności odwołania się do przepisów mających zastosowanie wprost, np. do art. 58 kc (o czym niżej).
- 29 Art. 23 dyr. pozostawia w gestii państw członkowskich ustanowienie sankcji w przypadku naruszenia przepisów transponujących. Z uwagi na tę autonomię

¹⁵ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.06.1997 r., sygn. II CKN/207/97 dotyczący pojęcia braku zdolności kredytowej.

¹⁶ Trzeba w tym miejscu koniecznie zauważyć, iż z punktu widzenia celów dyr. 2008/48 bez znaczenia pozostaje krajowe rozróżnienie regulacji dotyczącej zdolności kredytowej (pr. bankowe, u.k.k.). Obie regulacje należy bowiem wyklądać tożsamo, by właściwie realizować cele dyr. 2008/48.

¹⁷ Wskazane w art. 45 u.k.k. pozostałe naruszenia obowiązków pozostają bez znaczenia dla niniejszej sprawy, albowiem nie zostały one objęte zakresem przedmiotowym dyrektywy.

¹⁸ Por. wyrok Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 10.10.2022 r. sygn. XIV 849/21. w którym Sąd zastosował art. 45 u.k.k. odwołując się do analogii.

państwa członkowskie mogą wprowadzać sankcje za takie uchybienia na mocy przepisów prawa prywatnego lub publicznego, w szczególności w drodze nadzoru administracyjnego, o ile dany system sankcji jest skuteczny, odstrasżający i proporcjonalny¹⁹.

- 30 Jak wynika z wyroku w sprawie C-303/20 (Ultimo Portfolio) sankcje za naruszenie obowiązku zbadania zdolności kredytowej konsumenta określone w 138c kw nie są wystarczające.
- 31 Dlatego też Trybunał wskazał w tym orzeczeniu, iż w celu ustalenia, czy uregulowania krajowe w wystarczającym stopniu wdrażają w życie obowiązki wynikające z danej dyrektywy, należy wziąć pod uwagę nie tylko uregulowanie przyjęte specjalnie w celu transpozycji tej dyrektywy, lecz również ogół dostępnych i mających zastosowanie norm prawnych²⁰, umożliwiających sytuację, iż transpozycja za pomocą dodatkowych szczególnych środków ustawowych lub wykonawczych stanie się zbędna, jednak pod warunkiem, że owe normy rzeczywiście zapewniają pełne stosowanie tej dyrektywy oraz że w przypadku gdy sporny przepis dyrektywy ma na celu przyznanie praw jednostkom, stan prawy wynikający z tych zasad jest dostatecznie precyzyjny i jasny, a uprawnieni mają możliwość rozeznania się we wszystkich przysługujących im prawach i w razie potrzeby powołania się na nie przed sądami krajowymi.
- 32 Trybunał kilkakrotnie doprecyzowywał, że aby sankcje były odstrasżające, to jednocześnie sądy powinny dysponować zakresem uznania pozwalającym im w okolicznościach konkretnego przypadku dobrać środek odpowiedni do wagi stwierdzonego uchybienia, przy uwzględnieniu ogółu przepisów prawa krajowego, a zwłaszcza interpretować je tak dalece, jak to możliwe, w świetle brzmienia i zamierzeń dyrektywy 2008/48²¹.
- 33 Polski system prawa cywilnego przewiduje szereg rozwiązań umożliwiających zastosowanie sankcji za naruszenie przepisów prawa prywatnego. Jednym z takich rozwiązań jest art. 45 u.k.k. (przewidujący tzw. sankcję kredytu darmowego). Ma on jednak, jak wspomniano, zastosowanie do naruszeń ściśle w nim wymienionych, w którym nie mieści się naruszenie obowiązku zbadania zdolności kredytowej konsumenta, o którym mowa w art. 8 dyr. 2008/48. Odwołuje się on natomiast do naruszenia obowiązku informacyjnego, także w zakresie naruszeń dotyczących konsumenckich umów bankowych (art. 78a pr. bankowego).
- 34 Do tej pory w praktyce orzeczniczej przeważało stanowisko, iż naruszenie obowiązku zbadania zdolności kredytowej z art. 9 u.k.k. nie dawało podstawy do wyciągnięcia jakichkolwiek konsekwencji prawnych mających wpływ na relację umowną między stronami. Taka postawa była wynikiem założenia, iż celem tego

¹⁹ Opinia Rzecznik Generalnej w sprawie Cofidis, C-679/18, pkt 49.

²⁰ Wyrok C-303/20, pkt 35.

²¹ Wyrok C-303/20, pkt 36.

- przepisu (art. 9 u.k.k.) nie jest ochrona indywidualnych interesów pożyczkodawcy²².
- 35 Oczywiście w świetle powołanego wyżej orzecznictwa TSUE takie założenie jest niedopuszczalne.
- 36 Wobec tego, skoro przepis art. 45 u.k.k. nie odnosi się wprost do kwestii naruszenia obowiązku zbadania zdolności kredytowej konsumenta, należy przede wszystkim poszukiwać innych przepisów, które pozwolą na rozstrzygnięcie zgodne z realizowanymi przez dyr. 2008/48 celami. Taką normą mógłby być przepis art. 58 kc przewidujący najsurowszą sankcję, mianowicie sankcję nieważności czynności prawnej.
- 37 Z oczywistych względów Sąd w ramach niniejszego pytania prejudycjalnego nie będzie wnikał w zagadnienia szczegółowe prawa krajowego dotyczące wykładni przepisu art. 58 kc. Wystarczy wskazać, iż Sąd stoi na stanowisku, iż przepis ten (art. 58 § 1 kc) może znaleźć zastosowanie przy ocenie trybu dokonania czynności prawnej, także w zw. z naruszeniem obowiązku zbadania oceny zdolności kredytowej konsumentki^{23, 24}.
- 38 Sankcja nieważności z art. 58 kc oraz sankcja z art. 45 u.k.k. nie są czymś wyjątkowym w świetle podobnych rozwiązań państw członkowskich. Specyfika polska miałaby co najwyżej wyrażać się w konieczności poszukiwania sankcji „kredytu darmowego” za naruszenie obowiązku z art. 8 dyr. 2008/45 w ogólnych rozwiązaniach prawnych.
- 39 Jakkolwiek wybór systemu sankcji pozostaje w gestii państw członkowskich, niemniej cele dyr. związane z zapewnieniem konsumentom w Unii wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów oraz ułatwieniem powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich muszą być zrealizowane.

²² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7.05.2014 r. VI ACa 945/13; Wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 22.03.2021 r. XIV C 65/18; wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 16.03.2021 r. III Ca 237/20; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 6.11.2014 r., I ACa 452/14; wyrok Sadu Okręgowego w Poznaniu z dnia 9.06. 2020 r. XIV C 242/19;

²³ Por. wyrok Sądu Rejonowego w Bartoszycach z dnia 21.02.2018 r. sygn. I C 1450/17; wyrok Sądu Rejonowego w Brzesku z dnia 9.04.2019 r. sygn. I C 673/18; por. także Biuletyn Izby Cywilnej Sądu Najwyższego nr 2/21, str. 7, publ. www.sn.pl

²⁴ Na marginesie można dodać, iż Sąd Najwyższy miał okazję zająć w tym konkretnym przypadku stanowisko prawne, jednakże odmówił odpowiedzi na pytanie prawne jednego z sądów powszechnych (uchwała Sądu Najwyższego, sygn. III CZP 20/22), uznając iż skierowanie sprawy do rozpoznania przez SN miało być przedwczesne (ze względów na braki w postępowaniu dowodowym), tzn. nie spełniało warunków uzasadniających udzielenie odpowiedzi na pytanie prawne.

- 40 Sąd wobec tego zastanawia się, czy w sytuacji, kiedy obowiązki ciążące na przedsiębiorcy określone art. 8 i 10 w dyr. 2008/48, realizujące wspomniane wyżej cele, miałyby być równoważne, to czy oznacza to, że sankcje, do których odsyła art. 23 dyr. 2008/48, stosowane w prawie krajowym jednego państwa członkowskiego, mogą być odmienne dla każdego z tych naruszeń osobno.
- 41 Chodzi o to, że skoro Trybunał w wyroku C-303/202²⁵ wskazał na zakres uznania sądu w stosowaniu a zwłaszcza w wyborze środka odpowiedniego do wagi stwierdzonego uchybienia obowiązku, czy zatem to oznacza, że środek ten musi być odpowiednio równoważny z sankcjami przewidzianymi za naruszenie innych obowiązków wynikających z implementowanych na podstawie dyr. 2008/48 przepisów.
- 42 Jeżeli bowiem doszło do naruszenia obowiązku z art. 8 dyr. 2008/48 (art. 9 u.k.k. lub art. 70 pr. bankowego), to czy zastosowana sankcja może być surowsza lub mniej surowsza od tej, która jest przewidziana za naruszenie np. obowiązków informacyjnych określonych w art. 10 dyr. 2008/48 (np. art. 30 u.k.k.). Czy zakres swobody w ocenie równoważności sankcji przewidzianej w prawie krajowym pozostaje wyłącznie w gestii prawa krajowego, czy też jest konsekwencją oceny równoważności obowiązków określonych w dyrektywie, co zdaniem Sądu wyklucza swobodę w prawie krajowym w różnicowaniu tych sankcji.
- 43 Powyższe wątpliwości urealniają się w niniejszej sprawie. Jak wspomniano, sankcja nieważność[ci] z art. 58 kc jest najsurowszą z sankcji dotyczących czynności prawnych. Umowa staje się nieważna, w związku z tym wszystkie uzgodnienia, cała treść czynności prawnej, przestają wiązać strony. Z kolei sankcja z art. 45 u.k.k. nie powoduje nieważności, jednakże pozwala za to nie obciążać konsumenta odsetkami i innymi kosztami kredytu w terminie i w sposób ustalony w umowie.
- 44 Jak powszechnie przyjmuje się w praktyce, sankcja kredytu darmowego nie obejmuje jednak sankcji dotyczących odsetek umownych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia. Oznacza to, iż w razie zastosowania art. 45 u.k.k. odsetki za opóźnienie w spełnieniu świadczenia będą ustalone na podstawie umowy (która będzie ważna), a w przypadku sankcji art. 58 kc (nieważność) rygor naliczania odsetek za opóźnienie będzie wynikał z ustawy (art. 481 § 2 kc).
- 45 W realiach niniejszej sprawy różnica wynosi 12,25 % (odsetki ustawowe) / 24.50 % (odsetki umowne) w stosunku rocznym.
- 46 Inny przykład to sytuacja ograniczenia powoda dochodzącego roszczenia z umowy o kredyt konsumencki w zw. z art. 505⁴ § 1 kpc stosowanym w

²⁵ Pkt 35.

postępowaniu uproszczonym (niedopuszczalność przekształcenia przedmiotowego w toku postępowania - zmiany powództwa w przypadku nieważności umowy)²⁶.

- 47 Sąd zauważa przy tym, iż dotychczasowe orzecznictwo Trybunału nie podważyło skuteczności, a zwłaszcza proporcjonalności sankcji wedle kryteriów z art. 23 dyr. 2008/48 i to zarówno gdy miało okazję oceniać sankcję nieważności umowy konsumenckiej²⁷, jak i przy ocenie sankcji pozbawienia kredytodawcy prawa do odsetek i kosztów²⁸. Trybunał obie sankcje uznał za skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.
- 48 Trzeba jednak podkreślić, iż sytuacje opisane wyżej (pkt 47) dotyczą porządków krajowych różnych państw członkowskich, a te korzystają ze swojej autonomii w tym zakresie. Czy jednak takie rozróżnienie sankcji w świetle art. 23 dyr. 2008/48 jest dopuszczalne w ramach prawa krajowego jednego państwa, w sytuacji kiedy obowiązki z dyr. 2008/48 należy ocenić jako równoważne, czyli o podobnej randze i realizujące te same cele [?].
- 49 Sąd, chcąc podjąć wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia stosowania sankcji odpowiadających kryteriom określonym w art. 23 dyrektywy, musi brać pod uwagę to, że stan prawny, jaki ma do dyspozycji (opisywany wyżej), nie jest ani dostatecznie precyzyjny, ani jasny, zaś możliwości oceny tego stanu prawnego przez przeciętnego konsumenta, który nie posiada odpowiedniej wiedzy prawniczej są co najmniej niewystarczające, co z kolei ogranicza zdolność konsumenta do powoływania się na to prawo w celu zapewnienia ochrony.
- 50 Oznacza to, że opisywania wielość sankcji przewidziana w prawie krajowym (a zwłaszcza wynikająca z nich różnorodność konsekwencji prawnych), tworzy nie tylko niejasne i nieprecyzyjne podstawy prawne dochodzenia praw wynikających z prawa unijnego, prowadząc do ograniczenia ich skuteczności (effet utile), ale także, co istotne, wprowadza rozróżnienie pod względem proporcjonalności sankcji za niedochowanie obowiązków wynikających z jednego aktu unijnego - dyr. 2008/48.
- 51 Uzyskując odpowiedź od Trybunału Sąd zdobędzie wiedzę co do tego, czy różnorodność sankcji (w opisanym wyżej znaczeniu) jest dopuszczalna w sytuacji naruszenia obowiązków wynikających z dyr. 2008/48. Sąd pragnie jednak podkreślić, iż nie chodzi mu o odpowiedź co do tego, który z przepisów prawa

²⁶ Co prawda w niniejszej sprawie taka sytuacja nie zachodzi ze względu na wartości przedmiotu sporu powyżej 20 000 zł (granica przedmiotowa postępowania uproszczonego), niemniej przykład ten jest reprezentatywny na poziomie ogólnym post, uproszczonego, gdyż będzie on dotyczył wszystkich spraw o kredyt konsumencki do 20 000 zł (ok. 4255 euro), w których Sąd dochodząc do wniosku o potrzebie stwierdzenia nieważności umowy konsumenckiej oddali powództwo, biorąc pod uwagę właśnie zakaz skierowany do strony powodowej z art. 505⁴ § 1 kpc.

²⁷ Wyrok z dnia 5.03.2020 r. w sprawie OPR-Finance s. r. o., C-679/18.

²⁸ Wyrok [z dnia] 9.11.2016 r. Home Credit Slovakia, C-42/15, pkt 71.

krajowego ma zastosować, ale, o ile Trybunał uzna to za właściwe, o dokonanie wykładni przepisów prawa unijnego we wskazanym wyżej zakresie.

- 52 Mając powyższe na uwadze, Sąd zwraca się więc do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym, czy obowiązek ciążyący na kredytodawcy dotyczący zbadania zdolności kredytowej konsumenta (kredytobiorcy) określony w treści art. 8 dyrektywy 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. (Dz.Urz.UE.L 2008 Nr 133, ze zm.) w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylając[ej] dyrektywę Rady 87/102/EWG, jest równoważny z innymi obowiązkami określonymi we wspomnianej wyżej dyr. (zwłaszcza z obowiązkami informacyjnymi określonymi w art. 10 i nast.), w taki sposób iż sankcje, do których odsyła art. 23 dyr. za ich naruszenie, nie mogą być odmienne, tzn. nie mogą przewidywać różnych konsekwencji prawnych w zw. z naruszeniem każdego obowiązku z osobna.
- 53 Odpowiedź Trybunału na zadane pytanie pozwoli na wyjaśnienie opisanych powyżej wątpliwości. Będzie miała ona przy tym bezpośrednie znaczenie przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy, tzn. dla oceny odpowiednich (uwzględniających kryteria z art. 23 dyr. 2008/48) skutków niedopełnienia przez bank obowiązku oceny zdolności kredytowej konsumenta, zwłaszcza pod kątem oceny skuteczności, proporcjonalności sankcji i ich odstraszającego efektu. Sąd pragnie przy tym zauważyć, iż potrzeba udzielenia odpowiedzi na zadane pytanie, została także dostrzeżona w zw. z braku wcześniejszej wypowiedzi Trybunału w podnoszonym wyżej zakresie, czyli odnoszącym się bezpośrednio do kwestii określonych w pytaniu.
- 54 [OMISSIS]. [zawieszenie postępowania]

[OMISSIS]